

Temele versurilor sînt, în general, vechi și se grupează în jurul dragostei cu sfîrșit nefericit. Formele de limbă caracteristice sau rare nu lipsesc.

Basmul este încă viu și îndrăgit în mare măsură de copii. Cu teme legate de creația folclorică polonă sau de creația folclorică romînească, basmul prezintă variante interesante, uneori cu elemente noi. Sînt frecvente temele cu caracter social, în care se dă lupta între sărac și bogat, între moșier și argat sau între moșier și țăran. Elocvente în acest sens sînt basmele *Pan i sluga* (cu elemente de tipul *Dănilă Prepeleac*), *Pan i gospodarz* spuse de Mania Skowroński de 10 ani, basmele *Dwaj bracia*, *Szczęście biednego brata* povestite de bătrîna Ludwika Biesiada sau *Bracia Wojtek i Maciek* (povestitor Jan Zubert, 70 de ani). Nu lipsesc alte teme de largă circulație în folclor. Basmul *Dziewucha chłopa i dziewczucha baby*, povestit de Matilda Faighel de 9 ani, este o contaminare între basmul polon *Dwie siostry, dobra i zła* (păstrat în numeroase variante)¹ și basmul romînesc *Fata moșului cea cuminte*. În acest basm apar elemente noi și un spirit realist de percepere a faptelor, fără Sf. Vineri din basmul romînesc sau Maica Domnului ori Sf. Petru din variantele polone.

În *Chłop i baba* (povestitoare Mania Skowroński) se întrunește motivul *Cenușăreasa* sau *Vaca neagră* din basmele romînești² și cel polon *Kopciuszek*³ în care fata orfană îndeplinește muncile grele date de mama vitregă cu ajutorul fratelui ucis (sau vacii ucise). Pînă la urmă prințul, care o căuta, o identifică după pantoful pierdut și se căsătorește cu ea.

Există și basme cu circulație rară sau necunoscute la romîni. Între ele este de citat *Wieczna lampa* (povestitoare Angnieszka Macek, 11 ani), care nu este decît cunoscutul motiv din *Lampa lui Aladin*, cu mare răspindire la alte popoare. De asemenea, este interesant basmul *Zamzój, roztwórz się* (Agnieszka Macek) care reprezintă, de fapt, tema *Deschide-te Sesame* (Ali-Baba și cei patruzeci de hoți), înregistrată pe o scară mare în folclorul polon, în diferite regiuni, sub forma fratelui sărac care se îmbogățește din comorile hoților, pe cînd cel bogat sfîrșește, în lăcomia lui, dramatic⁴.

Dwaj bracia (povestitoare Ludwika Biesiada) conține tema obiectelor miraculoase dobîndite de un sărac și sustrate de un circimar: masa care se umple singură de bunătăți (sau șervetul), bățul care bate singur și cu ajutorul căruia săracul obține înapoi obiectele⁵. Din această contaminare a rezultat o variantă revelatoare cu elemente noi în construcția basmului respectiv. În *Szczęście biednego brata* este vorba de o variantă interesantă și rară a motivului norocului dezgropat de fratele sărac. În locul norocului îngroapă sărăcia, de care dă fratele bogat, care ajunge să trăiască din mila celui dintîi. Față de cele cîteva numai variante înregistrate în Polonia în regiunea Liow-Rzeszów⁶, cea din Bulai aduce o defășurare nouă și bogată a acțiunii.

¹ Cf. J. Krzyżanowski, *Polska bajka ludowa*, Varșovia, 1947, p. 88 nr. 480 A.

² Vezi varianta *Fata unchișului* din D. Stăncescu, *Basme*, ed. I. C. Chițimia-București 1955, p. 97-106.

³ A. Saloni, *Ogłupi córce i orzechach* în „Materiały antropologiczne, archeologiczne i etnograficzne“, VI (1903), nr. 34. Pentru variante, J. Krzyżanowski, *op. cit.*, p. 100-101, nr. 510 A.

⁴ W. Kosiński, *Sazami* în „Zbiór wiadomości do antropologii krajowej“, V (1881), nr. 64. Numeroase variante notate de J. Krzyżanowski, *op. cit.*, p. 157-158.

⁵ Este motivul *Tischchen deck dich* din colecția Grimm, trecut în indicele Aarne-Thompson sub nr. 563.

⁶ Cf. J. Krzyżanowski, *op. cit.*, p.183, nr. 735.